

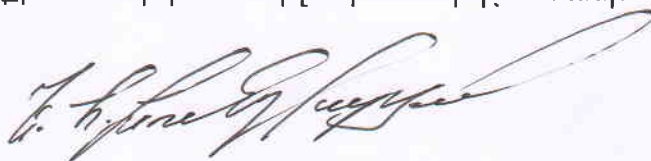
ՀԱՏՈՒԿ ԿԱՐԾԻՔ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԻՑ «1998 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒԼԻՍԻ 17-ԻՆ
ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՀՌՈՄԻ
ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ» ԳՈՐԾՈՎ 2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՐՏԻ 24-ԻՆ ԿԱՅԱՑՎԱԾ ՍԴՈ-1680
ՈՐՈՇՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Սահմանադրական դատարանը, դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննելով «1998 թվականի հուլիսի 17-ին ստորագրված՝ Միջազգային քրեական դատարանի Հռոմի կանոնադրությունում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը, 2023 թվականի մարտի 24-ի ՍԴՈ-1680 որոշմամբ որոշել է, որ 1998 թվականի հուլիսի 17-ին ստորագրված՝ Միջազգային քրեական դատարանի Հռոմի կանոնադրությունում և 1998 թվականի հուլիսի 17-ին ստորագրված՝ Միջազգային քրեական դատարանի Հռոմի կանոնադրության 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն Միջազգային քրեական դատարանի իրավազորությունը հետադարձորեն ճանաչելու մասին հայտարարությամբ ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Սահմանադրությանը:

Համաձայն չլինելով Սահմանադրական դատարանի 2023 թվականի մարտի 24-ի ՍԴՈ-1680 որոշմանը՝ Սահմանադրական դատարանի դատավոր Ե. Խունդկարյանս շարադրում են դրա վերաբերյալ իմ հատուկ կարծիքը:

Նախքան հատուկ կարծիքի պատճառաբանություններին անդրադառնալը՝ հարկ են համարում նշել, որ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 62-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝

Սահմանադրական դատարանի դատավորը պարտավոր է մասնակցել քվեարկությանը և քվեարկել կողմ կամ դեմ Սահմանադրական դատարանի համապատասխան որոշման կամ եզրակացության ընդունմանը: Նույն հոդվածի 10-րդ մասի համաձայն՝ Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 1-4-րդ և 7-րդ կետերով նախատեսված հարցերով որոշում կամ եզրակացություն ընդունելու օրվան հաջորդող տասնօրյա ժամկետում Սահմանադրական դատարանի դատավորը կարող է ներկայացնել հատուկ կարծիք որոշման կամ եզրակացության ինչպես եզրափակիչ, այնպես էլ պատճառաբանական մասի վերաբերյալ, որն անհապաղ հրապարակվում է Սահմանադրական դատարանի պաշտոնական կայքէջում, ինչպես նաև հրապարակվում է նորմատիվ իրավական ակտերի պաշտոնական հրապարակման օրենքով սահմանված կարգով և Սահմանադրական դատարանի տեղեկագրում:

Վերոգրյալ հոդվածի բովանդակությունից հետևում է, որ Սահմանադրական դատարանի կողմից որոշումներ և եզրակացություններն ընդունելիս քվեարկությանը մասնակցելը և Սահմանադրական դատարանի համապատասխան որոշման կամ եզրակացության ընդունմանը կողմ կամ դեմ քվեարկելը Սահմանադրական դատարանի դատավորի պարտականությունն է:

Հաշվի առնելով միջազգային պայմանագրերում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու վերաբերյալ գործերի քննության արդյունքում Սահմանադրական դատարանի կողմից ընդունվող որոշումների (դրանցում արտահայտվող իրավական դիրքորոշումների) նշանակությունը միջազգային պայմանագրերի վավերացման գործընթացի, ինչպես նաև իրավաստեղծ, և իրավակիրառ պրակտիկայի համար՝ հանրությանը պետք է հասանելի լինեն այդպիսի գործով ընդունված որոշմանը Սահմանադրական դատարանի դատավորի անհամաձայնության պատճառները, իսկ օրենքով սահմանված է Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ ընդունված որոշումից տարբերվող դիրքորոշումը պաշտոնապես ներկայացնելու մեկ եղանակ՝ հատուկ կարծիք շարադրելը: Հետևաբար կարծում եմ, որ նշված գործերի քննության

արդյունքում համապատասխան որոշման ընդունմանը դեմ քվեարկելու փաստից ուղղակիորեն բխում է հատուկ կարծիք ներկայացնելու՝ իմ՝ որպես Սահմանադրական դատարանի դատավորի պարտականությունը, ինչով էլ պայմանավորված ներկայացնում եմ իմ հատուկ կարծիքը:

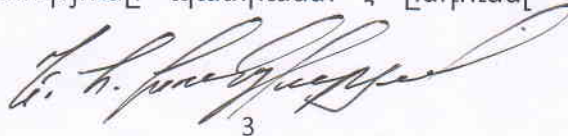
Սույն հատուկ կարծիքի շրջանակում նախևառաջ քննարկման առարկա կդարձնեմ քննարկվող միջազգային պայմանագրի սահմանադրականության հարցը՝ բովանդակային տեսանկյունից, այնուհետև նաև՝ սույն գործի հարուցման հիմք հանդիսացած դիմումը պատշաճ ներկայացված չլինելու հարցի տեսանկյունից:

ԲԱԺԻՆ I

1. Այսպես, 1998 թվականի հուլիսի 17-ին ստորագրված՝ Միջազգային քրեական դատարանի Հռոմի կանոնադրությունը (այսուհետ՝ Կանոնադրություն) ընդունվել է 1998 թվականի հուլիսի 17-ին Հռոմում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության Լիազոր ներկայացուցիչների դիվանագիտական կոնֆերանսում, և ուժի մեջ է մտել 2002 թվականի հուլիսի 1-ից:

Հայաստանի Հանրապետությունը Կանոնադրությունը ստորագրել է 1999 թվականի հոկտեմբերի 1-ին՝ հայտարարությամբ, համաձայն որի՝ «Միջազգային քրեական դատարանի կանոնադրության 124-րդ հոդվածին համապատասխան՝ Հայաստանի Հանրապետությունը հայտարարում է, որ Հայաստանի Հանրապետության համար Կանոնադրության ուժի մեջ մտնելուց հետո յոթ տարվա ընթացքում չի ընդունում Դատարանի իրավազորությունը 8-րդ հոդվածում նշված հանցագործությունների կատեգորիաների նկատմամբ, երբ, ինչպես ենթադրվում է, հանցագործությունը կատարվել է իր քաղաքացիների կողմից կամ իր տարածքում:

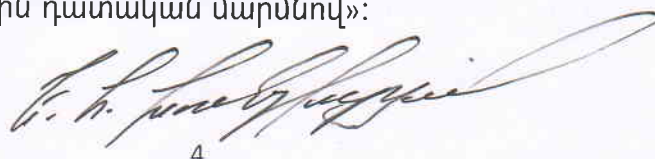
Միջազգային քրեական դատարանի կանոնադրության 103-րդ հոդվածին համապատասխան՝ Հայաստանի Հանրապետությունը հայտարարում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը պատրաստ է ընդունել Դատարանի կողմից

դատապարտված անձանց, եթե նրանք ՀՀ քաղաքացիներ կամ ՀՀ-ում մշտական բնակություն հաստատած անձինք են»:

Հանրապետության Նախագահը 2004 թվականի հուլիսի 12-ին դիմել է Սահմանադրական դատարան՝ Կանոնադրությունում (կից հայտարարությամբ) ամրագրված պարտավորությունների՝ 1995 թվականի խմբագրությամբ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու հարցով: Նշված գործի կապակցությամբ Սահմանադրական դատարանը 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացրած ՍԴՈ-502 որոշմամբ, ի թիվս այլնի, եկել է նաև այն եզրահանգման, որ «1998թ. հուլիսի 17-ին Հռոմում ստորագրված՝ Միջազգային քրեական դատարանի կանոնադրության մասին համաձայնագրում (կից հայտարարությամբ) ամրագրված այն պարտավորությունը, ըստ որի Միջազգային քրեական դատարանը լրացնում է ՀՀ ներպետական քրեական իրավազորության մարմինները (Կանոնադրության նախաբանի 10-րդ մաս եւ 1-ին հոդված), չի համապատասխանում Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 91 և 92 հոդվածներին»:

Մասնավորապես՝ Սահմանադրական դատարանը նշված եզրահանգման հիմքում դրել է այն պատճառաբանությունները, որ «(...) Կանոնադրության նախաբանի 10-րդ մասով և հոդված 1-ով նախատեսված՝ ներպետական քրեական իրավազորության մարմինների լրացման դրույթը չի բխում ՀՀ Սահմանադրության 91 և 92 հոդվածներով ամրագրված նորմերից: Արդարադատության իրականացումը հանդիսանում է դատարանների բացառիկ իրավասությունը: (...) ՀՀ Սահմանադրության՝ դատական իշխանությանը վերաբերող 9-րդ գլուխը, հստակորեն սահմանելով ՀՀ դատական իշխանության համակարգը, չի նախատեսում որևէ դրույթ, որը հնարավորություն կտար միջազգային պայմանագրով լրացնել ՀՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված՝ քրեական իրավազորություն իրականացնող դատական մարմինների համակարգը՝ քրեական իրավազորության միջազգային դատական մարմնով»:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը 2022 թվականի դեկտեմբերի 29-ի N 2097-Ա որոշմամբ հավանություն է տվել «1998 թվականի հուլիսի 17-ին ստորագրված՝ Միջազգային քրեական դատարանի Հռոմի կանոնադրությունը վավերացնելու և կանոնադրության 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն Միջազգային քրեական դատարանի իրավազորությունը հետադարձորեն ճանաչելու մասին հայտարարություն ընդունելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությանը և Միջազգային պայմանագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու նպատակով դիմել է Սահմանադրական դատարան, իսկ Սահմանադրական դատարանի 2023 թվականի մարտի 24-ի ՍԴՈ-1680 որոշմամբ այն ճանաչվել է Սահմանադրությանը համապատասխանող:

Իմ գնահատմամբ՝ Սահմանադրական դատարանի կողմից Կանոնադրությունում ամրագրված պարտավորությունների՝ գործող Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու համար նախևառաջ պետք է հաղթահարվեր նշված հարցի վերաբերյալ Սահմանադրական դատարանի կողմից 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշմամբ արտահայտված դիրքորոշումներից շեղվելու հնարավորության հարցը:

Քննարկվող դեպքում Սահմանադրական դատարանի՝ սույն գործով կայացրած ՍԴՈ-1680 որոշման պատճառաբանությունները՝ Սահմանադրական դատարանի 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշմամբ չկաշկանդվելու վերաբերյալ, պայմանավորվել են հիմնականում հետևյալ հանգամանքներով.

- նախկինում Կանոնադրությամբ ամրագրված պարտավորությունների համապատասխանությունը որոշվել է՝ հիմք ընդունելով 1995 թվականի Սահմանադրության դրույթները, իսկ սույն գործով քննության առարկա հարցը ենթակա է քննարկման գործող Սահմանադրության դրույթների համատեքստում,

- 2021 թվականի ապրիլի 29-ի ՍԴՈ-1590 որոշումը հանգեցրել է Կանոնադրությամբ ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության ստուգման ընթացքում կիրառելի սահմանադրական դրույթների նոր ընկալման. Միջազգային քրեական դատարանի կողմից իր իրավազորության իրականացումը չի փոխարինում ազգային իրավազորության համակարգերին և չի միջամտում ազգային իրավազորության շրջանակին, այլ միայն լրացնում է նրանց այնքանով, որքանով նրանք իրենց հետապնդած խնդրում ձախողում են այն և ի վիճակի չեն կամ ցանկություն չունեն իրագործել Կանոնադրությամբ ամրագրված նպատակները:

Իմ գնահատմամբ՝ տվյալ դեպքում որպեսզի հնարավոր լիներ պարզել, թե արդյոք Սահմանադրության գործող կարգավորումները բացառում են Սահմանադրական դատարանի կողմից 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշմամբ վեր հանված խնդիրների առկայությունը, անհրաժեշտ էր բովանդակային առումով վերլուծել և գնահատել ինչպես նախկինում գործող Սահմանադրության այն դրույթները, որոնց հիմքով Սահմանադրական դատարանը Կանոնադրությամբ ամրագրված պարտավորությունները ճանաչել էր Սահմանադրությանը չհամապատասխանող, այնպես էլ ներկայումս գործող Սահմանադրության համապատասխան դրույթները:

Այսպես, 1995 թվականի խմբագրությամբ Սահմանադրության 91-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում արդարադատությունն իրականացնում են միայն դատարանները՝ Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան (...):

1995 թվականի խմբագրությամբ Սահմանադրության 92-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության ընդհանուր իրավասության դատարաններն են՝ առաջին ատյանի դատարանները, վերաքննիչ դատարանները և վճռաբեկ դատարանը: Հայաստանի Հանրապետությունում գործում են նաև

տնտեսական, զինվորական, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված այլ դատարաններ (...):

Վերոնշյալ հոդվածների բովանդակությունից հետևում է, որ սահմանադիրը արդարադատություն իրականացնելու բացառիկ իրավազորությամբ օժտել է բացառապես դատարաններին՝ որպես այդպիսին համարելով Հայաստանի Հանրապետության ընդհանուր իրավասության դատարանները՝ առաջին ատյանի դատարանները, վերաքննիչ դատարանները և վճռաբեկ դատարանը, միաժամանակ նշելով, որ գործում են նաև տնտեսական, զինվորական, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված այլ դատարաններ: Այսինքն՝ սահմանադիրն ուղղակիորեն սահմանել է արդարադատություն իրականացնելու իրավազորությամբ օժտված կոնկրետ դատարանների շրջանակը:

2005 թվականի փոփոխություններով Սահմանադրության 91-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում արդարադատությունն իրականացնում են միայն դատարանները՝ Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան (...):

2005 թվականի փոփոխություններով Սահմանադրության 92-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործում են ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի, վերաքննիչ դատարանները և վճռաբեկ դատարանը, իսկ օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ նաև մասնագիտացված դատարաններ (...):

2015 թվականի փոփոխություններով Սահմանադրությամբ վերոնշյալ բովանդակությամբ դրույթները գետեղված են համապատասխանաբար 162-րդ և 163-րդ հոդվածներում:

Մասնավորապես՝ գործող Սահմանադրության 162-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում արդարադատությունն իրականացնում են միայն դատարանները՝ Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան:

Իսկ Սահմանադրության 163-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործում են Սահմանադրական դատարանը, Վճռաբեկ դատարանը, վերաքննիչ դատարանները, առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանները, ինչպես նաև վարչական դատարանը: Օրենքով նախատեսված դեպքերում կարող են ստեղծվել մասնագիտացված դատարաններ (...):

Փաստորեն, 1995 թվականի խմբագրությամբ, 2005 թվականի փոփոխություններով Սահմանադրության և գործող Սահմանադրության վերոնշյալ դրույթների բովանդակությունը հանգում է նրան, որ սահմանադիրը 1995 թվականից ի վեր արտահայտել է նույն դիրքորոշումն առ այն, որ Հայաստանի Հանրապետությունում արդարադատություն իրականացնող միակ մարմինները դատարաններն են, ընդ որում՝ մասնավորեցնելով այն կոնկրետ դատարանների շրջանակը, որոնք Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան կարող են իրացնել այդ իրավագործությունը: Նշվածից հետևում է, որ 1995 թվականի խմբագրությամբ գործող Սահմանադրության 91-րդ և 92-րդ հոդվածները բովանդակային առումով (արդարադատության իրականացման իրավագործություն ունեցող մարմինների սահմանման առումով) փոփոխության չեն ենթարկվել, ինչից էլ բխում է, որ սահմանադիրը 1995 թվականից առ այսօր այս հարցի առնչությամբ ձևավորել է իր կայուն և անփոփոխ դիրքորոշումը:

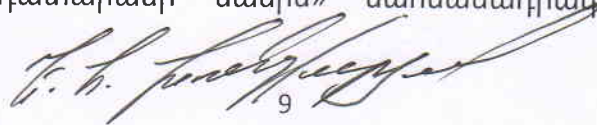
Հաշվի առնելով վերոնշյալ սահմանադրական դրույթների սահմանադրաիրավական բովանդակության առ այսօր անփոփոխելի մնալու հանգամանքը, ինչպես նաև այն, որ առկա չէ թե՛ դիմողի կողմից ներկայացված, և թե՛ Սահմանադրական դատարանի կողմից նշված որևէ հիմնավոր փաստարկ նախկինում՝ Սահմանադրական դատարանի կողմից 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշմամբ արտահայտված դիրքորոշումից շեղվելու համար՝ գտնում են, որ Սահմանադրական դատարանը Կանոնադրությունում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը

համապատասխանությունը որոշելու հարցի վերաբերյալ վերոնշյալ որոշումից տարբերվող դիրքորոշում արտահայտելու հնարավորություն չուներ:

Բացի այդ, առանձնակի կարևորում են նաև հետևյալ հանգամանքը. սահմանադրական արդարադատության իր գործառույթն իրականացնելիս Սահմանադրական դատարանը կայացնում է որոշումներ, որոնք «Սահմանադրական դատարանի մասին» օրենքի 61-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ պարտադիր են բոլոր պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, դրանց պաշտոնատար անձանց, ինչպես նաև ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց համար Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում: Ընդ որում, նշված որոշումները չեն դիտարկվում միայն որպես քննության առարկա հանդիսացող հարցի վերաբերյալ սահմանադրականությունը կամ հակասահմանադրականությունը հավաստող իրավական փաստաթղթեր, այլ նշված որոշումները պարունակում են իրավական դիրքորոշումներ, ըստ էության հանդիսանալով Սահմանադրության նորմերի պաշտոնական մեկնաբանություններ, որոնք պետք է պարտադիր և կաշկանդող լինեն ոչ միայն պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, դրանց պաշտոնատար անձանց, ինչպես նաև ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց համար, այլ նաև հենց Սահմանադրական դատարանի համար:

Նշվածից որպես բացառություն կարող են համարվել այն դեպքերը, երբ Սահմանադրական դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումներն օրենքով սահմանված դեպքերում ենթակա են վերանայման, ինչը փաստում է այն իրողությունը, որ Սահմանադրական դատարանի որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները որոշակի՝ օբյեկտիվ հիմքերի և հիմնավոր փաստարկների առկայության դեպքում կարող են փոփոխվել:

Մասնավորապես, օրենսդիրը սահմանել է Սահմանադրական դատարանի կողմից իր իսկ որոշումների վերանայման որոշակի կարգ: Մասնավորապես՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 68-րդ

9

հողվածի 16-րդ մասը նախատեսում է Սահմանադրական դատարանի կողմից նույն հողվածի 9-րդ մասի 1-ին և 2-րդ կետերով նախատեսված որոշումները օրենքով սահմանված կարգով ներկայացված համապատասխան դիմումի հիման վրա վերանայելու հնարավորություն, եթե փոփոխվել է Սահմանադրության՝ տվյալ գործով կիրառված դրույթը և եթե ի հայտ է եկել տվյալ գործով կիրառված Սահմանադրության դրույթի այնպիսի նոր ընկալում, որի առկայությամբ նույն հարցի վերաբերյալ կարող է ընդունվել Սահմանադրական դատարանի այլ որոշում, և եթե տվյալ հարցն ունի սկզբունքային սահմանադրաիրավական նշանակություն:

Սակայն «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 68-րդ հողվածի 16-րդ մասի քննարկվող կարգավորումը վերաբերում է սուսկ վիճարկվող ակտը կամ դրա վիճարկվող դրույթը Սահմանադրությանը համապատասխանող ճանաչելու կամ վիճարկվող ակտը կամ դրա վիճարկվող դրույթը Սահմանադրական դատարանի մեկնաբանությամբ Սահմանադրությանը համապատասխանող ճանաչելու մասին Սահմանադրական դատարանի որոշումների վերանայմանը և բացառում է «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 68-րդ հողվածի 9-րդ մասի 3-րդ և 4-րդ կետերով՝ նախատեսված որոշումների վրա հիշյալ կարգավորման տարածումը:

Հարկ եմ համարում նշել, որ թեև Սահմանադրական դատարանի որոշումների վերանայում օրենսդիրը նախատեսել է միայն որոշակի տեսակի գործերի քննության պարագայում², այդուհանդերձ օրենսդրի որդեգրած մոտեցումը, ըստ էության, հանգում է բացառապես վիճարկվող ակտը կամ դրա վիճարկվող դրույթը

¹ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 68-րդ հողվածի 9-րդ մասի 3-րդ և 4-րդ կետերով նախատեսվել է, որ նույն հողվածի 1-ին մասում նշված գործերով Սահմանադրական դատարանը կարող է, ի թիվս այլնի, ընդունել նաև հետևյալ որոշումներից մեկը. վիճարկվող ակտն ամբողջությամբ կամ մասամբ Սահմանադրությանը հակասող և անվավեր ճանաչելու մասին և վիճարկվող նորմատիվ իրավական ակտն ամբողջությամբ կամ մասամբ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչելու և նորմատիվ իրավական ակտի կամ դրա մի մասի իրավական ուժը կորցնելու ավելի ուշ ժամկետ սահմանելու մասին:

² Տե՛ս «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 68-րդ հողվածի 16-րդ մասը, 69-րդ հողվածի 4-րդ և 13-րդ մասերը, 70-րդ հողվածի 6-րդ մասը, 71-րդ հողվածի 10-րդ մասը, 72-րդ հողվածի 6-րդ մասը, 73-րդ հողվածի 7-րդ մասը:

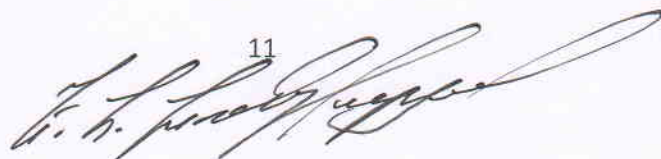

Սահմանադրությանը համապատասխանող ճանաչելու կամ վիճարկվող ակտը կամ դրա վիճարկվող դրույթը Սահմանադրական դատարանի մեկնաբանությամբ Սահմանադրությանը համապատասխանող ճանաչելու մասին Սահմանադրական դատարանի որոշումների վերանայմանը: Վերոգրյալ իրավիճակից տարբերվող դեպքերում և այդ գործիքակազմի կիրառման հնարավորություն չնախատեսող վարույթներով, իմ կարծիքով, բացակայում է Սահմանադրական դատարանի որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումներից տարբերվող այլ որոշում կայացնելու օրենսդրական հնարավորությունը, եթե իհարկե չի փոխվել Սահմանադրությունն ամբողջությամբ կամ սահմանադրական նորմը բովանդակային առումով:

Սահմանադրի և օրենսդրի վերոնշյալ մոտեցման համատեքստում քննարկման առարկա դարձնելով սույն գործով առաջացած իրավիճակը՝ արդյունքում արձանագրում եմ, որ՝

- 1995 թվականի խմբագրությամբ Սահմանադրության դրույթները՝ արդարադատության իրականացման բացառիկ իրավազորություն ունեցող մարմինների (դատարանների) և դրանց շրջանակի սահմանման առումով, և 2015 թվականի փոփոխություններով Սահմանադրության դրույթները՝ նույն հարցի սահմանման առումով ունեն բովանդակային միևնույն հենքը, և սահմանադրի կողմից որևէ բովանդակային փոփոխության չեն ենթարկվել,

- ի հայտ չի եկել արդարադատության իրականացման բացառիկ իրավազորություն ունեցող մարմինների (դատարանների) և դրանց շրջանակը սահմանող սահմանադրական դրույթի այնպիսի նոր ընկալում, որի առկայությամբ հնարավոր էր կայացնել Սահմանադրական դատարանի կողմից 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշման մեջ արտահայտված դիրքորոշումներից տարբերվող որոշում, առավել ևս, որ նման գործիքակազմի կիրառումը հնարավոր է միայն այն դեպքերում, երբ նախկինում կայացված որոշումներով Սահմանադրական դատարանը նորմը ճանաչել է Սահմանադրությանը համապատասխանող կամ Սահմանադրական դատարանի

11

մեկնաբանությամբ Սահմանադրությանը համապատասխանող, ուստի այն չի կարող կիրառելի լինել հակասահմանադրական ճանաչված ակտերի պարագայում: Ավելին՝ իր արտահայտած դիրքորոշումների վերանայման գործիքակազմն էլ կիրառելի է Սահմանադրական դատարանում իրականացվող ոչ բոլոր վարույթների նկատմամբ,

- Կանոնադրությունում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանելու հարցի վերաբերյալ փաստորեն առկա է Սահմանադրական դատարանի հակադիր բովանդակությամբ երկու որոշում՝

ա) Սահմանադրական դատարանի կողմից 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշում, որով Կանոնադրությունում ամրագրված այն պարտավորությունը, ըստ որի՝ Միջազգային քրեական դատարանը լրացնում է ՀՀ ներպետական քրեական իրավազորության մարմինները, չի համապատասխանում 1995 թվականի խմբագրությամբ Սահմանադրության՝ «Հայաստանի Հանրապետությունում արդարադատությունն իրականացնում են միայն դատարանները՝ Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան» դրույթին,

բ) Սահմանադրական դատարանի կողմից 2023 թվականի մարտի 24-ին կայացված ՍԴՈ-1680 որոշում, որով Կանոնադրությունում ամրագրված այն պարտավորությունը, ըստ որի՝ Միջազգային քրեական դատարանը լրացնում է ՀՀ ներպետական քրեական իրավազորության մարմինները, համապատասխանում է Սահմանադրության՝ «Հայաստանի Հանրապետությունում արդարադատությունն իրականացնում են միայն դատարանները՝ Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան» դրույթին:

Հատկանշական է նաև հետևյալ հանգամանքը. 1995 թվականի խմբագրությամբ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 6-րդ մասը սահմանում էր, որ Սահմանադրությանը հակասող միջազգային պայմանագրերը կարող են վավերացվել Սահմանադրության մեջ համապատասխան փոփոխություն կատարելուց հետո:

Ավելին՝ Սահմանադրական դատարանը, հաշվի առնելով ՀՀ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածի 6-րդ մասի դրույթները, 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. «ՀՀ սահմանադրական դատարանը՝ ելնելով նաև միջազգային իրավակիրառական պրակտիկայից, հնարավոր է համարում ՀՀ Սահմանադրության այնպիսի փոփոխություն կամ լրացում, որը կճանաչի Միջազգային քրեական դատարանի կանոնադրությամբ նախատեսված պարտավորությունները, կամ այդ Դատարանի իրավազորությունը՝ որպես ներպետական դատական համակարգը լրացնող մարմին»:

Մինչդեռ 2015 թվականի փոփոխություններով և ներկայումս գործող Սահմանադրությունն այլևս նման դրույթ չի նախատեսում, այլ՝ Սահմանադրության 116-րդ հոդվածի 3-րդ մասում ուղղակիորեն սահմանում է, որ Սահմանադրությանը հակասող միջազգային պայմանագրերը չեն կարող վավերացվել:

Այսինքն՝ գործող Սահմանադրությունն ուղղակիորեն արգելում է Սահմանադրությանը հակասող միջազգային պայմանագրերի վավերացումը:

Փաստորեն, սույն գործով կայացված՝ ՍԴՈ-1680 որոշումն ուղղակիորեն հակասում է ներկայումս գործող Սահմանադրության 116-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, քանի որ Սահմանադրական դատարանի կողմից 2004 թվականի օգոստոսի 13-ին կայացված ՍԴՈ-502 որոշման գոյության պարագայում, այն պայմաններում, երբ դրանով արձանագրվել է Կանոնադրությամբ ամրագրված պարտավորությունների՝ 1995 թվականի խմբագրությամբ Սահմանադրության՝ արդարադատության իրականացման բացառիկ իրավազորություն ունեցող մարմինները և դրանց շրջանակը սահմանող սահմանադրական դրույթին չհամապատասխանող, և երբ 2015 թվականի փոփոխություններով Սահմանադրության՝ արդարադատություն իրականացնելու բացառիկ իրավազորություն ունեցող մարմինները և դրանց շրջանակը սահմանելու մասին սահմանադրական դրույթն ունի միևնույն բովանդակային հենքը՝ չենթարկվելով սահմանադրի կողմից որևէ բովանդակային փոփոխության, սույն գործով կայացված վերջնական ակտով Սահմանադրությանը

համապատասխանող է ճանաչվել մի միջազգային պայմանագիր, որի վերաբերյալ առկա է դրա՝ Սահմանադրությանը չհամապատասխանելու վերաբերյալ վերջնական դատական ակտ՝ Սահմանադրական դատարանի որոշման տեսքով:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ գտնում են, որ եթե սահմանադիրը կարևորեր քննարկման առարկա հանդիսացող Կանոնադրության վավերացումը Հայաստանի Հանրապետության կողմից, ապա վավերացման միակ և հնարավոր ելքը կարող էր լինել նոր Սահմանադրության ընդունումը կամ Սահմանադրության մեջ սահմանադրի կողմից համապատասխան փոփոխությունների կատարումը: Ընդ որում, Սահմանադրության համապատասխան դրույթների՝ 162-րդ և 163-րդ հոդվածների Սահմանադրության 7-րդ գլխում զետեղված լինելու պարագայում դրանց վերաբերյալ փոփոխությունները կարող էին տեղի ունենալ միայն հանրաքվեի միջոցով (Սահմանադրության 202-րդ հոդվածի 1-ին մաս): Միաժամանակ հաշվի առնելով Սահմանադրության վերոնշյալ դրույթների կապակցությամբ սահմանադրական համապատասխան փոփոխությունների բացակայությունը և հիմք ընդունելով Սահմանադրության 116-րդ հոդվածի 3-րդ մասը՝ գտնում են, որ սույն գործով քննության առարկա հանդիսացող Կանոնադրությունը չէր կարող գնահատվել որպես մի միջազգային պայմանագիր, որում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Սահմանադրությանը:

ԲԱԺԻՆ II

2. Միաժամանակ հարկ են համարում անդրադառնալ սույն գործի հարուցման հիմք հանդիսացած դիմումի պատշաճ ներկայացված չլինելու հանգամանքին:

Այսպես՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Սահմանադրական դատարանը գործը քննում է միայն համապատասխան դիմումի առկայության դեպքում:

Միաժամանակ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքը սահմանում է դիմումին ներկայացվող պահանջները և Սահմանադրական դատարանի դիմումի ներկայացման եղանակը:

Վերոգրյալ իրավական նորմերից հետևում է, որ Սահմանադրական դատարանում գործերի քննության միակ հնարավոր առիթը դիմումն է, որը պետք է ներկայացվի իրավասու անձի կողմից, համապատասխանի «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով դիմումին ներկայացվող պահանջներին և ներկայացված լինի թույլատրելի եղանակով:

Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն՝ Սահմանադրական դատարանը Սահմանադրական դատարանի մասին օրենքով սահմանված կարգով մինչև միջազգային պայմանագրի վավերացումը որոշում է դրանում ամրագրված պարտավորությունների համապատասխանությունը Սահմանադրությանը, իսկ Սահմանադրության 169-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետով սահմանված դեպքում Սահմանադրական դատարանի դիմում է Կառավարությունը³:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 46-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ որպես կողմի ի պաշտոնե ներկայացուցիչ՝ կարող են հանդես գալ Սահմանադրական դատարանի դիմած մարմնի ղեկավարը, վիճարկվող ակտն ընդունած մարմնի ղեկավարը, ինչպես նաև «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքով սահմանված կարգով նշանակված անձը:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դիմումը Սահմանադրական դատարան է ներկայացվում գրավոր՝ **իրավասու անձի կողմից ստորագրված**: Դիմումը ներկայացվում է **թղթային կամ էլեկտրոնային եղանակով**: Ընդ որում,

³ Համանման իրավական կարգավորում է սահմանում նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 74-րդ հոդվածի 1-ին մասը:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 88-րդ հոդվածի 6-րդ մասը սահմանում է, որ նույն օրենքի 24-րդ հոդվածով նախատեսված **էլեկտրոնային եղանակով** դիմումները Սահմանադրական դատարան կարող են ներկայացվել **Սահմանադրական դատարանում համապատասխան տեխնիկական հնարավորությունների առկայության դեպքում:**

Վերը նշված իրավակարգավորումները թույլ են տալիս կատարել հետևյալ դատողությունները.

- մինչև Ազգային ժողովի կողմից միջազգային պայմանագրի վավերացումը դրանում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցով Սահմանադրական դատարան դիմելու իրավասությունը վերապահված է Կառավարությանը.

- այդ հարցով Սահմանադրական դատարան ներկայացվող դիմումը պետք է լինի իրավասու անձի կողմից ստորագրված.

- այդ հարցով դիմումը կարող է թղթային եղանակով ներկայացվել Սահմանադրական դատարան առանց նախապայմանների.

- այդ հարցով դիմումը կարող է էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվել Սահմանադրական դատարան միայն այն դեպքում, երբ Սահմանադրական դատարանում առկա են համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ:

Կարծում եմ, որ գործող իրավակարգավորումների պայմաններում Սահմանադրական դատարանում համապատասխան տեխնիկական հնարավորությունների առկայությունը և դրանով պայմանավորված՝ էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ընդունելու, դրանց հիման վրա գործեր քննելու Սահմանադրական դատարանի իրավասությունը պետք է հավաստվեն Սահմանադրական դատարանի համապատասխան իրավական ակտով: Այսինքն՝ Սահմանադրական դատարան դիմող հնարավոր սուբյեկտները (դրա իրավունքն ունեցող անձինք) Սահմանադրական դատարանի համապատասխան իրավական ակտից պետք է իրազեկվեն, որ Սահմանադրական դատարանում առկա են էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ընդունելու համապատասխան տեխնիկական

հնարավորություններ, ինչպես նաև տեղեկանան էլեկտրոնային այն հարթակի մասին, որով Սահմանադրական դատարանն ընդունելու է էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող դիմումները, և միայն այդ պայմաններում անձինք կարող են էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ներկայացնել Սահմանադրական դատարան:

Ասվածի հիմքում ընկած է այն հանգամանքը, որ առանց համապատասխան իրավական հիմքի հնարավոր չէ միանշանակ եզրահանգում կատարել այն մասին, թե Սահմանադրական դատարանում առկա են արդյոք էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ընդունելու համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ, և թե Սահմանադրական դատարանն էլեկտրոնային որ հարթակով է դիմումներ ընդունում. նման եզրահանգման հիմքում պետք է ընկած լինի Սահմանադրական դատարանի համապատասխան իրավական ակտը:

Ավելին, Սահմանադրական դատարանի կայքում նշված է Սահմանադրական դատարանի էլեկտրոնային փոստի հասցեն, նշված են նաև Սահմանադրական դատարանի դատավորների էլեկտրոնային փոստի հասցեները: Եթե կարելի է էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ներկայացնել Սահմանադրական դատարան, և վերջինս իրավասու է նման դիմումների հիման վրա գործեր քննել նաև Սահմանադրական դատարանի համապատասխան իրավական ակտի բացակայության պայմաններում, ապա ինչպե՞ս է Սահմանադրական դատարան դիմող անձի համար պարզ լինելու, թե արդյոք նա կարող է դիմումը նաև ներկայացնել՝ այն ուղարկելով Սահմանադրական դատարանի կամ Սահմանադրական դատարանի դատավորի էլեկտրոնային փոստի հասցեով, և նման դիմումներն արդյոք Սահմանադրական դատարանը համարելու է գործի քննության առիթ:

Վերոգրյալը ևս վկայում է Սահմանադրական դատարան էլեկտրոնային եղանակով դիմումներ ներկայացնելու հնարավորության վերաբերյալ համապատասխան իրավական ակտի անհրաժեշտության մասին, որում նշված կլինի նաև էլեկտրոնային այն հարթակը, որի միջոցով դիմումների ներկայացումը Սահմանադրական դատարանը համարելու է ընդունելի, ինչպես նաև

17

տեղեկատվական տեխնոլոգիաների տեխնիկական միջոցների այն գործիքակազմը,
որի միջոցով Սահմանադրական դատարանում իրականացվելու է էլեկտրոնային
փաստաթղթում առկա էլեկտրոնային ստորագրության իսկության ստուգումը: Դրա
միջոցով Սահմանադրական դատարան դիմող անձանց համար հստակ և
կանխատեսելի կլինի ոչ միայն այն, թե Սահմանադրական դատարանի կողմից որ
հարթակի միջոցով են ընդունվում էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող
դիմումները, այլև այն, թե տեղեկատվական տեխնոլոգիաների տեխնիկական
միջոցների ինչ գործիքակազմով է Սահմանադրական դատարանում պարզվում
ստացված դիմումի՝ իրավասու անձի կողմից ստորագրված լինելու հանգամանքը:
Այսինքն՝ Սահմանադրական դատարանի դիմող անձանց համար պետք է պարզ լինի
նաև, թե ինչ միջոցների կիրառմամբ է Սահմանադրական դատարանում
հաստատվում կամ հերքվում ներկայացված էլեկտրոնային փաստաթղթի՝ իրավասու
անձի կողմից ստորագրված լինելու հանգամանքը, ինչը հնարավորություն կտա
Սահմանադրական դատարանի դիմող անձանց նախքան էլեկտրոնային եղանակով
էլեկտրոնային փաստաթղթի ձևով դիմում ներկայացնելը կանխատեսել, թե ինչ
գնահատական է տրվելու դրանում առկա էլեկտրոնային ստորագրությանը:

Տվյալ դեպքում սույն գործի նյութերում առկա է թղթային տարբերակով դիմում,
որի վրա առկա չէ դիմողի ստորագրություն:

Նկատի ունենալով, որ սույն գործի նյութերում առկա դիմումի թղթային
օրինակում բացակայում է որևէ ստորագրություն և Սահմանադրական դատարանի
կողմից գործի քննության առիթ համարված դիմումի վրա առկա է միայն նշում՝
էլեկտրոնային ստորագրությամբ հաստատված լինելու մասին, հարկ եմ համարում
անդրադառնալ Սահմանադրական դատարանի էլեկտրոնային փաստաթղթի ձևով
դիմում ներկայացնելու հարցին:

Այսպես՝ էլեկտրոնային փաստաթղթերի և էլեկտրոնային թվային
ստորագրությունների կիրառման ընթացքում ծագող իրավահարաբերությունները
կարգավորվում են «էլեկտրոնային փաստաթղթի և էլեկտրոնային թվային
ստորագրության մասին» օրենքով:

18

Նշված օրենքի 2-րդ հոդվածով սահմանված են այդ իրավական ակտում օգտագործվող, ի թիվս այլնի, հետևյալ հիմնական հասկացությունները.

Էլեկտրոնային փաստաթուղթ՝ տեղեկություն գրանցված նյութական կրիչի վրա էլեկտրոնային եղանակով, վավերացված էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ: Էլեկտրոնային փաստաթուղթը ստեղծվում, մշակվում և պահպանվում է տեղեկատվական համակարգերի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների տեխնիկական միջոցների օգտագործմամբ.

Էլեկտրոնային թվային ստորագրություն՝ էլեկտրոնային թվային ստորագրության ստեղծման տվյալների և տվյալ էլեկտրոնային փաստաթղթի տեղեկատվության կրիպտոգրաֆիկական փոխակերպությունների միջոցով ստացված և էլեկտրոնային թվային ձևով ներկայացված պայմանանշանների եզակի հաջորդականություն, որը կցված կամ տրամաբանորեն կապված է էլեկտրոնային փաստաթղթի հետ և օգտագործվում է ստորագրող անձին նույնականացնելու, ինչպես նաև էլեկտրոնային փաստաթուղթը կեղծիքներից ու աղավաղումներից պաշտպանելու համար.

Էլեկտրոնային փաստաթուղթը ստորագրող անձ (այսուհետ՝ ստորագրող անձ)՝ ֆիզիկական անձ, որի (կամ այն անձի, որին նա ներկայացնում է) անունով տրամադրվել է էլեկտրոնային թվային ստորագրության հավաստագիրը.

Էլեկտրոնային թվային ստորագրության ստուգման տվյալներ (այսուհետ՝ ստուգման տվյալներ)՝ պայմանանշանների ուրույն հաջորդականություն, որն օգտագործվում է յուրաքանչյուր էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկությունը հաստատելու համար.

Էլեկտրոնային թվային ստորագրության ստուգման միջոցներ՝ ապարատային և/կամ ծրագրային միջոցներ, որոնք հնարավորություն են տալիս ստուգել էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկությունը՝ օգտագործելով էլեկտրոնային թվային ստորագրության ստուգման տվյալները.

Էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկություն՝ Էլեկտրոնային թվային ստորագրության ստուգման տվյալների և միջոցների կիրառման դրական արդյունք, որը նույնականացնում է ստորագրող անձին.

Նույն օրենքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերության համաձայն՝ Էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված Էլեկտրոնային փաստաթուղթն ունի նույն իրավական նշանակությունը, ինչ որ անձի ձեռագիր ստորագրությամբ ամրագրված փաստաթուղթը, եթե հաստատվել է Էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկությունը և չկան բավարար ապացույցներ այն մասին, որ փաստաթուղթը փոփոխվել կամ կեղծվել է այն պահից, երբ այն հաղորդվել և (կամ) տրվել է պահպանության, բացառությամբ այն դարձունակ փոփոխությունների, որոնք անհրաժեշտ և անխուսափելի են այդ Էլեկտրոնային փաստաթղթի հաղորդման և (կամ) պահպանման համար, իսկ նույն հոդվածի 3-րդ պարբերության համաձայն՝ պետական, տեղական ինքնակառավարման մարմինները, ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք, կազմակերպությունները պարտավոր չեն ընդունել Էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված Էլեկտրոնային փաստաթղթեր, եթե նրանք չունեն համապատասխան տեխնիկական միջոցներ:

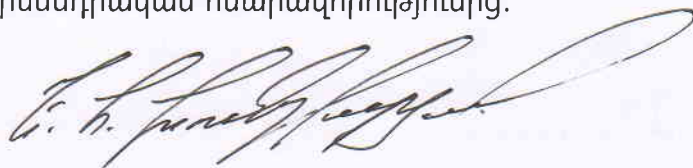
«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի և «Էլեկտրոնային փաստաթղթի և Էլեկտրոնային թվային ստորագրության մասին» օրենքի վկայակոչված իրավական նորմերի վերլուծության արդյունքում կարելի է արձանագրել, որ Էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված, Էլեկտրոնային փաստաթուղթ համարվող դիմումն ունի նույն իրավական նշանակությունը, ինչն ունի իրավասու անձի կողմից ձեռագիր ստորագրված դիմումը հետևյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում.

- հաստատվել է Էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկությունը, այսինքն՝ առկա է Էլեկտրոնային թվային ստորագրության ստուգման տվյալների և միջոցների կիրառման հնարավորություն և կիրառման դրական արդյունք, որը նույնականացնում է ստորագրող անձին.

- չկան բավարար ապացույցներ այն մասին, որ փաստաթուղթը փոփոխվել կամ կեղծվել է այն պահից, երբ այն հաղորդվել և (կամ) տրվել է պահպանության, բացառությամբ այն դարձունակ փոփոխությունների, որոնք անհրաժեշտ և անխուսափելի են այդ էլեկտրոնային փաստաթղթի հաղորդման և (կամ) պահպանման համար:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ կարծում եմ, որ էլեկտրոնային փաստաթղթաշարժի համակարգի միջոցով դիմումների ներկայացումն ընդունելի համարելու պայմաններում անգամ սույն դեպքում գործի քննության առիթ համարված դիմումին կարող էր տրվել դիմողի (նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) ձեռագիր ստորագրությամբ ամրագրված փաստաթղթի նշանակություն միայն վերը նշված պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում, քանի որ միայն այդ դեպքում հնարավոր կլիներ արձանագրել, որ դիմումն իսկապես ստորագրվել է դիմողի (նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) կողմից: Մինչդեռ Սահմանադրական դատարանում էլեկտրոնային թվային ստորագրության իսկությունը ստուգելու տեխնիկական հնարավորությունների առկայության մասին իրավական ակտի բացակայության պայմաններում, ինչպես նաև սույն գործի նյութերում առկա դիմումի վրա ստորագրության բացակայության պայմաններում կարծում եմ, որ ներկայացված դիմումը պետք է համարվեր իրավասու անձի կողմից չստորագրված, ուստի պետք է վրա հասնեին «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 26-րդ հոդվածով նախատեսված հետևանքները, այն է՝ դիմողը պետք է եռօրյա ժամկետում Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմի կողմից տեղեկացվեր դիմումի՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածին անհամապատասխանության մասին, ինչի արդյունքում դիմողը նաև կկարողանար օգտվել դիմումը «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի պահանջներին համապատասխանեցնելու օրենսդրական հնարավորությունից:

Միաժամանակ, եթե Սահմանադրական դատարանը համարել է, որ սույն դեպքում առկա է էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված էլեկտրոնային փաստաթուղթ, որն ունի նույն իրավական նշանակությունը, ինչն ունի անձի ձեռագիր ստորագրությամբ ամրագրված փաստաթուղթը, ապա կարծում եմ, որ նման եզրահանգում կատարելու համար սույն գործում առնվազն պետք է առկա լիներ Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմի կողմից կազմված փաստաթուղթ այն մասին, որ տվյալ դեպքում իսկապես առկա է էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ պաշտպանված էլեկտրոնային փաստաթուղթ, և Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմը ստուգել է ստորագրության իսկությունը՝ պարզելով, որ այդ փաստաթուղթը ստորագրվել է դիմողի (նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) կողմից: Մինչդեռ սույն գործում նման փաստաթղթի բացակայության պայմաններում անհասկանալի է, թե ինչպես է սույն գործի քննության առիթ համարված դիմումին տրվել դիմողի (նրա անունից հանդես եկող իրավասու անձի) ձեռագիր ստորագրությամբ ամրագրված փաստաթղթի նշանակություն, այլ կերպ՝ ներկայացված փաստաթուղթն ինչ հիմքով է համարվել իրավասու անձի կողմից ստորագրված:

Սույն հատուկ կարծիքի 2-րդ բաժնի՝ վերոգրյալ դիրքորոշումների լույսի ներքո կարծում եմ, որ սույն գործով առկա չէ թույլատրելի եղանակով ներկայացված, «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով դիմումին ներկայացվող պահանջներին բավարարող դիմում:

ԴԱՏԱՎՈՐ՝

Ե. ԽՈՒՆԴԿԱՐՅԱՆ

«29» մարտի 2023թ.